

STOCKHOLMSKÄLLAN

Krigsdrabbade barn flydde till Stockholm

Den 28 juli är det 100 år sedan första världskriget bröt ut, som konsekvens av mordet på Österrikes kronprins och hans maka en månad tidigare.

Det var en världsomfattande militärkonflikt som innefattade alla av världens stormakter och som varade till den 11 november 1918. Mer än 70 miljoner soldater mobiliserades och cirka 20 miljoner människor dog av direkta krigsorsaker i ett av de största krigen i historien. Även Sverige, som var neutralt under kriget, påverkades under orosåren. Många människor engagerade sig genom olika frivilligorganisationer för att stötta dem som var i svår nöd. Gåvor, såsom stickade vantar och sockor, mat och cigaretter sändes från Sverige till andra länder, med målet att hjälpa utanför rikets gränser.

1917 gick Röda Korset ut med ett uppdrag med bland annat följande lydelse:

”Med obönhörlig intensitet fortsätter kriget. Hvarje dag betyder ej endast spilda

männikolif, sköflade värden, det betyder upplösandet av tusentals hem och hvad detta vill säga för det uppväxande släktet inser nog var och en. [...] Andra länder ha gått före, det är nu vårt tur att gripa in. Bland alla de hjälplösa äro säkert barnen de, som behöva mesta vården. Under lugna förhållanden bruka vi mottaga feriebarn. Hvad vore då naturligare än att vi till rekreation och vård mottoge en skara av de från de olika länderna hemlösa små varelserna och lät dem under någon tid vistas i våra hem... [...]”

Mellan 1919 och 1924 tog Sverige emot cirka 17 000 ensamkommande barn för ferievistelser under både kortare och längre perioder. Det handlade om barn som behövde komma till en säkrare plats för att äta upp sig och få vila ut i en barnvänligare miljö. Många var sjuka, hade

blivit hemlösa eller hade förlorat sina familjer i kriget. De flesta av barnen kom med tåg, främst från Tyskland, Österrike-Ungern, Sovjetunionen och de baltiska länderna. Det var framför allt Röda Korset, men också andra organisationer inom bl.a. arbetarrörelsen samt Frälsningsarmén, som engagerade sig för barnen.

På bilden till höger ser vi den österrikiske pojken Gustaf-Adolf, som kom till Sverige genom Röda Korsets Krigsbarnsbyrå. Enligt uppehållstillståndet stannade han i Sverige över en sommar för rekreation efter kriget.

Både Utlänningsavdelningen i Överståthållarämbetets arkiv och Röda Korsets Stockholmskretsars arkiv finns bevarade på Stockholms stadsarkiv. Den 14 september inviger Stockholms stadsarkiv den nya utställningen Stockholms barn och världskriget. I utställningen skildras hur kriget märktes, upplevdes, drabbade och engagerade den vanlige stockholmaren.

Anna-Maria Tübing Knutas

STANNANDE EN SOMMAR. Gustaf Adolf Albrecht kom från Österrike genom Röda Korsets Krigsbarnsbyrå.

FOTO: SSA, UTLÄNNINGSAVDELNINGEN, ÖVERSTÅTHÅLLARÄMBETETS ARKIV.

PAKET. Krigsgåvor uppstaplade på Skeppsbron.

FOTO: SSM, FOTONUMMER E 14282

NIGHTINGALES. Röda Korssystrar under första världskriget.

FOTO: SSM, FOTONUMMER E 14283

MIGRANT. En passagerare från flyktingtåg under första världskriget, vid Stockholms centralstation.

FOTO: SSM, FOTONUMMER E 14286